

Гордієнко В.О.
к.е.н., доцент кафедри фінансів
Університет митної справи та фінансів

Борвінко Е.В.
к.м.н., доцент кафедри соціальної медицини,
організації і управління охороною здоров'я
Дніпропетровська медична академія

ЧИ ВАРТО БУТИ АГРАРНОЮ СУПЕРДЕРЖАВОЮ?

В суспільстві України існує думка що за рахунок розвитку АПК можливо подолання спаду економіки. Таку ж економічну політику рекомендують Україні і західні політики. Так посол США в Україні Джефрі Пайетт висловився про потенціал України: «Україна – один з найбільших виробників сільгосппродукції в світі, але вона повинна стати сільськогосподарською супердержавою».

Зробимо допущення – Україна, попри все, становиться аграрною супердержавою. Чи забезпечить АПК соціально-економічний розвиток держави? Двадцятка розвинутих країн світу – це країни, ВВП яких перевищує 1 триліон доларів США, що приблизно у 10 разів більше, ніж зараз в Україні. І природно зрозуміти яким чином ці країни досягли цього рівня. Для цього слід дослідити і порівняти макроструктури економік провідних країн і України. Макроструктури країн світу досліджуються за сегментами: промисловість, сільське господарство, послуги. Порівняльний аналіз макроструктури економіки України і США представлено в табл. 1 (див. табл. 1).

В макроструктурі провідних країн доля АПК складає близько 1 %. Таким чином їх високий соціально-економічний рівень досягнуто не за рахунок розвитку АПК. В світі в цілому цей показник складає близько 3 %, а країнах ЄС 1,6 %.

Таблиця 1

Макроструктури економіки України і США

Макроструктура економіки	Україна	США
Послуги	58,2	80,2
Сільське господарство	14	0,9
Промисловість	27,8	18,9

На сьогодні АПК забезпечує 14 % ВВП країни і приносить більше третини доходів від експорту. По суті, зараз АПК це та частина нашої економіки, яка постачає найбільше валютних надходжень на внутрішній ринок. Агротренд наразі такий, що через декілька років доля сільськогосподарської продукції зросте до рівня 15–17 % ВВП. Але слід зазначити що така висока доля продукції АПК характерна для дуже бідних країн.

Тенденції економіки провідних країн світу наразі такі, що галузі матеріального виробництва, тобто галузі, де виготовляються матеріально-речові вироби, склали лише третину ВВП. А галузі, що забезпечують усі різноманітні види послуг, включаючи торгові, фінансово-банківські, транспортні, комунікаційні, комунальні та інші, підвищили свою частку до 70 %. Феномен сфери послуг – це явище суспільства, яке вступило в постіндустріальну еру свого розвитку, коли роль людського фактора багаторазово зростає і все більшого значення набуває обслуговування людини, від здоров'я, освіти і креативності якої залежить науковий потенціал країни, що став вирішальним аргументом у суперечках держав за лідерство в сучасному світі. Результат проведених досліджень було представлено у вигляді SWOT-аналізу перспектив розвитку АПК України (табл. 2).

SWOT-аналіз перспектив розвитку АПК

Середовище	Позитивний вплив	Негативний вплив
Внутрішнє	<ol style="list-style-type: none"> 1. Площа. 2. Природно-кліматичні умови. 3. Забезпеченість населення основними видами продовольства. 4. Динаміка експорту сільськогосподарської продукції. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Падіння кількості голів великої рогатої худоби у 6,7 рази і свиней у 3 рази. 2. Падіння виробництва продукції хімічної промисловості України для сільського господарства. 3. Падіння виробництва машинобудівної промисловості України для сільського господарства. 4. Падіння переробки продукції АПК і внутрішнього споживання. 5. Тренд розвитку сільського господарства в в напрямку виробництва проміжної продукції з меншою добавленою вартістю і з орієнтацією АПК на її експорт. 6. Тренд розвитку сільського господарства в в напрямку виробництва соняшника(зростання у 5,3 рази). 7. Падіння енергетичних потужностей в сільськогосподарських підприємствах у 1,3 рази.
Зовнішнє	<ol style="list-style-type: none"> 1. Попит на продукцію рослинництва. 2. Попит на чисту продукцію. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Незначний рівень прямих інвестицій. 2. Замалі квоти до країн ЄС. 3. Стандарти на продукцію АПК.

Підводячи підсумки системного дослідження АПК за допомогою SWOT-аналізу можна констатувати що позитивний агротренд урожайності зернових та зернобобових культур в Україні не збережеться. У кращому разі якщо будуть гарні погодні умови(зокрема кількість опадів) виробництво стабілізується на досягнутому рівні. Натомість для підвищення ефективності АПК по-перше потрібно поновити тваринництво, виробництво продукції хімічної промисловості та машинобудування для сільського господарства, розвивати переробку і внутрішнє споживання.

А стосовно порад в яких нас призивають стати аграрною супердержавою, потрібно вказати на те, що насправді розвинені країни діяли якраз протилежним образом. Частка сільського господарства у ВВП традиційно нижче для країн з більш розвинутою економікою. Для розвинених економік таких як США і Німеччина характерне 1 % сільського господарства у ВВП, тому можливо зробити висновок, що розвиток АПК не може бути локомотивом економіки держави, а зростання обсягів експорту аграрної продукції не слід ставити за пріоритетну мету діяльності Уряду України.